

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ
ТҰҢҒЫШ ПРЕЗИДЕНТІ - ЕЛБАСЫНЫҢ ҚОРЫ

«ҒЫЛЫМ ЖӘНЕ БІЛІМ – 2017»

студенттер мен жас ғалымдардың
XII Халықаралық ғылыми конференциясының
БАЯНДАМАЛАР ЖИНАҒЫ

СБОРНИК МАТЕРИАЛОВ

XII Международной научной конференции
студентов и молодых ученых
«НАУКА И ОБРАЗОВАНИЕ – 2017»

PROCEEDINGS

of the XII International Scientific Conference
for students and young scholars
«SCIENCE AND EDUCATION - 2017»

14th April 2017, Astana

**ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ БІЛІМ ЖӘНЕ ҒЫЛЫМ МИНИСТРЛІГІ
Л.Н. ГУМИЛЕВ АТЫНДАҒЫ ЕУРАЗИЯ ҰЛТТЫҚ УНИВЕРСИТЕТІ**

**«Ғылым және білім - 2017»
студенттер мен жас ғалымдардың
XII Халықаралық ғылыми конференциясының
БАЯНДАМАЛАР ЖИНАҒЫ**

**СБОРНИК МАТЕРИАЛОВ
XII Международной научной конференции
студентов и молодых ученых
«Наука и образование - 2017»**

**PROCEEDINGS
of the XII International Scientific Conference
for students and young scholars
«Science and education - 2017»**

2017 жыл 14 сәуір

Астана

УДК 378

ББК 74.58

Ғ 96

Ғ 96

«Ғылым және білім – 2017» студенттер мен жас ғалымдардың XII Халықаралық ғылыми конференциясы = The XII International Scientific Conference for students and young scholars «Science and education - 2017» = XII Международная научная конференция студентов и молодых ученых «Наука и образование - 2017». – Астана: <http://www.eni.kz/ru/nauka/nauka-i-obrazovanie/>, 2017. – 7466 стр. (қазақша, орысша, ағылшынша).

ISBN 978-9965-31-827-6

Жинаққа студенттердің, магистранттардың, докторанттардың және жас ғалымдардың жаратылыстану-техникалық және гуманитарлық ғылымдардың өзекті мәселелері бойынша баяндамалары енгізілген.

The proceedings are the papers of students, undergraduates, doctoral students and young researchers on topical issues of natural and technical sciences and humanities.

В сборник вошли доклады студентов, магистрантов, докторантов и молодых ученых по актуальным вопросам естественно-технических и гуманитарных наук.

УДК 378

ББК 74.58

ISBN 978-9965-31-827-6

©Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия
ұлттық университеті, 2017

Ш.Л. МОНТЕСКЬЕНЫҢ САЯСИ ОЙЫ**Байдолда Өнербек**baidolda_o@mail.ru

Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университетінің
саясаттану мамандығының студенті
ғылыми жетекші – PhD, доцент И.С.Рыстина

Шарль Луи Монтескье — француз ағартушылығының көрнекті өкілдерінің бірі, танымал заңгер және саяси ойшылы. Ол құқықтану, саясатпен қатар философия, этика, әлеуметтану, тарих, саяси экономия, жаратылыстану ғылымдары, әдебиет пен өнер және дін мәселелеріне арналған көлемді шығармалар қалдырды. Оның мемлекет, саясат және құқықтануға арналған басты үш еңбегі: " Парсы жазбалары" (1721), " Римдіктердің қуаттылығы мен құлауының себептері туралы пікірлер" (1734) және жиырма жыл бойы жазған " Заңдар рухы туралы" .

Францияның феодалдық-абсолюттік тәртібі аяусыз сыналған " Парсы жазбалары" бір жылда сегіз рет жарық көрді. " Римдіктердің қуаттылығы мен құлауының себептері туралы пікірлерінде" Монтескьенің ағартушылық және антидеспоттық идеялары Ежелгі Римнің қоғамдық, саяси және рухани өмірінің тарихи зерттеу тәжірибесімен және дәлелдерімен бекітіледі. Кең көлемде және жан-жақты жазылған " Заңдар рухы туралы" еңбегі Монтескьені саяси және құқықтық ойдың бүкіл әлемдік тарихындағы танымал классиктердің қатарына шығарды. Сол кездегі қоғамдық құрылыс пен шіркеудің қарсылығына тап болған бұл шығарма тиым салынған кітаптар тізіміне енгізілді.

Монтескьенің саяси-құқықтық теориясының басты тақырыбы және онда қорғайтын басты құндылығы — саяси бостандық. Оның аталған шығармасында бостандықты қамтамасыз етудің қажетті шарттары ретінде әділ заң мен мемлекеттік құрылымның тиімді жұмыс істей алуын қамтамасыз ете алатын заңдар қарастырылады.

Монтескье барлық заңның бастауы жеке оқиғалардан туындайды, соның салдарынан жеке заңдар басқа заңдармен байланысады және жалпы заңдармен өзара тәуелділікте болады дейді. Табиғи заңдар адамдардың тіршілік әрекетіне байланысты олардың ішкі өмірі негізінде қалыптасады, яғни адам табиғатының қасиеттеріне қарай табиғи заңдар пайда болады. Монтескье бұндай заңдарға адамдардың бейбіт тұруға ұмтылысын, өзіне қа-жетті азық-түлікті табуын, адамдардың бір-біріне көмегін және олардың қоғамдағы тыныштық өмірін қосады.

Француз ойшылы Гоббстың адамдардың әуелгі кезден-ақ бір-біріне дұшпандық ниетте және бірінбірі билеуге ұмтылғандығы туралы қателігін арнайы атап көрсетеді. Монтескьенің ойынша адамдар алғашқы кезде әлсіз, қорғансыз, батылдығы жеткіліксіз болған және басқалармен бейбіт қарым-қатынаста болуға, тең өмір сүруге ұмтылған. Адамдар қоғамға біріккен кезден бастап қана өздерінің әлсіздігі туралы ойларды ұмыта бастаған, олардың арасындағы теңдік жойылып, жеке адамдар және халықтар арасында соғыс әрекеттері басталған. " Осындай соғыстардың пайда болуы деп жазды ол, адамдар арасында заң шығаруды қажет етті" .

Халықтар арасындағы қарым-қатынасты белгілейтін, (халы-қаралық құқық) билеушілер мен басқарушылар арасындағы қатынасты айқындайтын (саяси құқық) және барлық азаматтар арасындағы қатынастарды белгілейтін (азаматтық құқық) заңдар пайда болды. Бір қоғамда және сол қоғамдағы заңдармен өмір сүретін адамдардың қажет етуі себепті мемлекет құру қажеттілігі туындайды.

Заңдардың шығуына қажетті қатынастарға әр халықтың өзіндік сипаты мен ерекшелігінің ықпалы бар екендігіне де Монтескье назар аударады. Сирек жағдайда болмаса бір халықтың заңы екінші халыққа жарай бермейді. Бұл туралы кейіннен қа-зақтың ағартушы ғалымы Шоқан Уәлиханов та " Сот реформасының жазбасы" туралы еңбегінде

айтады.

Монтескье, сонымен бірге, мемлекет белгілеген заңдардың табиғаты мен принципі оның географиялық жағдайы мен ерекшелігіне, жер көлемі мен табиғатына (ыстық, суық, шөл, тропиктік), топырақ құрамына, тұрғындардың өмір салтына (егін-шілер, малшылар, көшпелілер т.б.), халықтың санына, елдің байлығына, әдет-ғұрыптарына сәйкес келу қажеттігін атап көрсетеді. Монтескье заңдардың шығуына азаматтық жағдайда құрылған үкіметтің билік етуі мен табиғаты шешуші ықпал ететіндігін айтады.

Монтескье басқарудың республикалық, монархиялық және деспоттық формасын көрсетеді. Басқарудың аталған түрлеріндегі заң шығару принциптері мен бұл заңдардың кімге тиімді екендігін, сондай-ақ бұл заңдар жағдайында халықтың теңдігі мен бостандығы қандай дәрежеде болатындығын дәлелдеуге тырысады. Басқарудың әр формасы өз құрылысын сақтауға қабілетті заңдар шығаратындығына назар аударады. Монтескьенің пікірінше, басқару түрінің өзі мемлекеттің жер көлеміне қарай әртүрлі болуы мүмкін. Ол биліктің үлкен мемлекеттер үшін деспоттық, орта мемлекеттер үшін монархиялық, шағын елдер үшін демократиялық түрі тиімді деп есептейді.

Монтескье заң мен бостандық қатынасы мәселесіне арнайы көңіл бөледі, ол саяси бостандық туралы заңның екі түрін атап көрсетеді. Біріншісі — мемлекеттік құрылымдағы саяси бостандықты қамтамасыз ететін заңдар, екіншісі -азаматтардың саяси бостандығын қамтамасыз ететін заңдар. Бұл жерде әңгіме саяси бостандықтың заң жүзінде бекітілуі мен оның жүзеге асу мүмкіндігі туралы болып отыр. Саяси бостандық бұл аспектілерсіз жарым-жартылай, қауқарсыз және қорғансыз болып шығады. Бұл туралы Монтескье " ...еркін мемлекеттік құрылымда азамат бостандық ала алмаса немесе азаматтың бостандығы сақталмаса, яки қорғалмаса, мемлекеттік құрылысты бостан-дығы бар құрылым деп атауға болмайды" деп жазды.

Оның ілімінің едәуір бөлігі " билікті бөлу" концепциясына арналған. Локктың билікті бөлу идеясын одан әрі дамытқан Монтескье мемлекеттік билікті теріс пайдалану жағдайында саяси бостандық бос сөзге айналатындығын, сондықтан да мемлекеттік билікті заң шығару, атқару және сот билігіне бөлу қажеттігін айтады. Билікті бөлудің басты мақсаты — өкімет билігін теріс пайдалануды болдырмау. Биліктің бөлінуі мен олардың теңдігі және әрқайсысының жосықсыз әрекеттерді өзара тыйып отыруы саяси бостандықты мемлекеттік құрылымда қамтамасыз етудің басты шарты болып табылады.

" Егер,— деп жазды Монтескье, заң шығару және атқару билігі бір адамның қолына шоғырланса, бостандық болмайды, өйткені, монарх немесе сенат өзі тиімді пайдалана алатын заңдар шығарады" . Сот билігі заң шығару және атқару билігінен бөлінбеген жағдайда да бостандық бола алмайды, өйткені судья өзі шығарған және орындаған заңдар бойынша ғана әрекет етеді. " Заңда міндеттелмеген істі ешкімнің де күшпен орындатуға өкілеттігі жоқ және заң тиым салғанды істеуге де мәжбүр етуге де болмайды" .

Монтескье сонымен бірге саяси бостандық ойына келгеннің бәрін істей беру еместігін де атап көрсетеді. " Бостандық — заң-мен ерік берілген нәрсенің бәрін істеу құқығы" . Монтескьенің заңдар туралы ілімінің құрамды бөлігі оның заңдарының әртүрлі разрядтары (түрлері) туралы тұжырымдары болып табылады. " Адамдар,— деп атап көрсетті ол, әртүрлі заңдармен, табиғи құқықтармен, құдайлық құқықтармен (діни құқық), шіркеу құқығымен, халықаралық құқықпен, жалпы мемлекеттік құқықпен, жекелеген қоғамдағы азаматтық құқықпен, отбасы құқығымен басқарылады" .

Монтескье заң құрастыру мен заң шығару техникасының түрлеріне арнайы көңіл бөледі. Заң шығарушы ең алдымен, заңның нақты, қарапайым және қысқа болу ережесін басшылыққа алуы тиіс. Заң сөздері мен терминдері барлық адам үшін түсінікті бір ғана ұғымда болуы шарт.

Монтескье шығармаларындағы заң теориясының талдаулары заң шығару тарихының тәжірибелеріне сүйеніп жасалған. Ол римдіктердің заң шығару ілімін, Франциядағы азаматтық заңдардың пайда болуы мен өзгерістерін және басқа елдердің құқық тарихын жан-жақты зерттеген және пайдаланған. Оның " заңдар рухы" және билікті бөлу туралы ілімі

одан кейінгі саяси - құқықтық ойдың, әсіресе құқықтық мемлекет теориясы мен практикасының дамуына едәуір ықпалын тигізді.

Қолданылған әдебиеттер тізімі

1. Ш. Монтескье. Избранные произведения/ под. ред. М. П. Баскина. – М.: гос. изд-во Политической Литературы, 1955.
2. Азаркин Н. М. Монтескье. – М.: Юридическая литература, 1988.
3. Дробышевский С. А. Классические теоретические представления о государстве, праве и политике. – Красноярск: изд-во КГУ, 1998

УДК 32

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНЫҢ ТРАНЗИТТІК-ЭКОНОМИКАЛЫҚ САЯСАТЫ

Бауржанұлы Әділхан

Adilhan55@mail.ru

Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті

Саясаттану мамандығының 2 курс студенті

Ғылыми жетекші – Көпежанова Д.Е., PhD доктор

Қазіргі кезде әлемде бәсекелестік аса жоғары деңгейімен сипатталатын жаһандану жағдайында дамыған елдер өздеріне табысты әр түрлі жолмен табуға тырысады. Солардың бірі - транзит. **Транзит** (лат. transitus - өту) - елдің аумағы арқылы белгілі бір уақыт кезеңінде өтетін жүктерді айтамыз [1]. Осы транзитті экономика арқылы қазіргі таңда әлемде Сингапур, Ресей, Эстония, Латвия және т.б. елдер алдыңғы қатарлы мемлекет атанды. Бұл мемлекеттердің экономикасының өсуіне транзиттік жүк тасымалы үлкен үлес қосып отыр.

Ал Еуразияның кіндігінде орналасқан Қазақстан транзит арқылы қанша табыс тауып отыр? 2014 жылғы экономикалық рейтинг бойынша елімізде транзиттің үлесі 0,06 пайызды құрайды. Бұл біз үшін өте аз көрсеткіш. Себебі, Қазақстан - шығыс пен батысты біріктіріп тұрған мемлекет. Кезінде Петр I өзі Қазақ елі жайлы «...барлық Азия елдері мен жерлеріне кірудің кілті мен қақпасы дәл сол орданың (Қазақ хандығының) өзі ғана» деп бекер айтпаған [2]. Сондықтан біз үшін транзитті саясатты зерттеу еліміздің болашағы үшін маңызды. Қазақстан Республикасының транзитті саясаты қандай жағдайда деген сұраққа жауап беруге тырысамын.

Алдымен, Қазақстан аумағында жүретін транзиттің түрлеріне тоқталу керек. Транспорттың ең тиімді түрі – **автомобильді**, себебі сыртқы сауда фирмалары мен тауар жеткізудің қажеттіліктерін аса эффективті орындайды.

Автомобильді транспорттың басқалардан артықшылықтары:

- ептілік, «есіктен есікке дейін» тауарларды жеткізу. Жүкті жинау мен жеткізу еш кедергісіз автомобиль жете алатын барлық бекеттерге жүре алады. Дәл осы сипат ішкі тасымалдауда транспорттың басқа түрлеріне қарағанда маңызды орын иеленуде.

- жеткізудің жеделдігі мен жүйелілігі. Жинау мен жеткізу уақыты дәлме-дәл белгіленуі мүмкін. Жүктеу мен шығаруда жұмыс күшін жұмылдырған және тауардың келуі өндірістің қажеттіліктерімен сәйкес келген кезде маңызды болып келеді. Жеткізу «just in time» - дәл уақытта деген жүйемен ұйымдастырылуы мүмкін.

- орау. Орау жүкті ауыстырып тиеудің болмағанынан жиі аз көлемде керек немесе мүлдем керек емес.

Сарапшылардың айтуынша ХХІ ғасырдың басындағы қаржы және тауарлық ағындар АҚШ – Еуропа - Оңтүстік-Шығыс Азия мен Қытай үшбұрышында шоғырландырылады. Қазақстанның басты міндеті – Еуропа мен Азия арасындағы транзиттік көпір болып келетін қолайлы географиялық жағдайды толықтай жүзеге асыру.

Республиканың транспортты кешенді дамудағы негізгі мәселесі – әлемдік транспорттық жүйеге интеграциялық негіздер ретінде халықаралық байланысты,